Bertha Caceresen aldeko ekintzaile bat protesta egiten, Guatemalan Hondurasek duen enbaxadaren aurrean.
Johan ORDONEZ | AFP

Baina herritarren kontrako jarrerarekin egin zuten topo eta atzera egin beharrean izan ziren. Harritzekoa bada ere, proiektuaren aldekoek onartu behar izan zuten herritarren presioak eragin zuela beraien jarrera aldaketa.

GARA egunkarian joan den ostegunean Mugarik Gabe erakundeko Jesus Gonzalezek azaldu zuenez, BBC telebista kate britainiarrak berak ere nabarmendu zuen Bertha Caceresek «Txinari eta Munduko Bankuari amore emanarazi ziela».

700 familia, zutik

Baina ondoren Desa (Desarrollos Eléctricos Sociedad Anónima) sortu zuten, Hondurasko kapitalarekin, eta ibaiek mehatxupean jarraitu zuten. Gomezek azaltzen duenez, ibaia desbideratzeko traktoreak erabili dituzte Desakoek, «eta guk protestaldiekin jarraitu beharra daukagu, gure artean antolatu eta ibaia defenditzera joan», nahiz eta Caceres hil duten.

Bere kalkuluen arabera, 700en bat familiek bat egin dute protestarekin. Ondoan duen Francisca Garciak (39 urte) eransten du hala ere herritar batzuk konpainiaren alde daudela. Maria Mercedes Gomezek esplikatu du zergatik: «Beraien lurra saldu egin zioten konpainiari, edo konpainiaren dirua jaso zuten. Orain militarrekin, poliziekin eta enpresak zein Gobernuak bidalitako zaindariekin bat egiten dute».

Gatazka giro hori 2009ko ekainaren 28ko estatu kolpeak areagotu zuen. Lurra eta baliabide naturalak defenditzen dituzten ekintzaileen egoera larriagotu egin zen, Porfirio Loboren eskuineko Gobernuak (kolpisten gustukoa) konpainia handien interesekin bat egiten zuen bitartean. Lobo agintera iritsi bezain pronto, 47 kontzesio hidroelektriko eman zituen legedia kontuan hartu gabe. Izan ere, Hondurasek onartuta daukan nazioarteko hitzarmenaren arabera, jatorrizko herriei galdetu egin behar zaie ea onartzen duten beren lurretan jarduera ekonomiko jakin bat kokatzea, eta lenka herriari ez diote ezer galdetu. Gainera, estatu kolpearen ondoren beste lege iskanbilatsu bat onartu zen herrialdean: Gobernuak ibaiak saltzeko aukera du arau berriaren arabera.

Segurtasun eza eta ustelkeria

Lege aldaketok eta kolpisten Gobernuaren jarrerak ahalbidetu zuten Hondurasko egoera ikaragarri gaiztotzea. Amnesty International gobernuz kanpoko erakundeak herrialdea bisitatu ondoren esan berri du giza eskubideen egoera larria dela. Erika Guevara eledunaren hitzetan, gaur egungo krisia areagotzen dute «segurtasun ezak eta ustelkeriak».

Porfirio Lobo Gobernura iritsi zenetik, Cofadeh Hondurasko Atxilotu Desagerrarazien Senideen Batzordeak egin dituen kalkuluen arabera, legedia giza eskubideen aldeko ekintzaileen aurka 3.064 aldiz erabili da behar ez bezala. Kaltetuenak ingurumenaren eta lurraren aldeko ekintzaileak dira, jazarpena sis-

«UKIEZIN BIHURTUTA ZEGOEN ETA HONDURASKO PRESIDENTE IZATERA IRITSIKO ZEN»

Hondurasen ez dago ez demokraziarik ez zuzenbide estaturik, Caceresen aurkako erasoak agerian utzi duenez. Manuel Zelaya presidentea estatu kolpe baten bitartez kendu zuten kargutik 2009an eta geroztik herrialdea indarkeria sailkapen guztietan goiko postuetan ageri da. Lenka herriko alaba bera litzateke egoera horretatik irteteko itxaropen nagusia, Silvio Carrillo ilobaren ustez: «Bertita gauza handiren bat egiteko jaio zen. Honduras hobetzeko prozesua abian jartzera zihoan. Azkenean bagenuen Hondurasen lotsatzen ez gintuen buruzagia, miresteko modukoa. Beste inor ez zen iritsi Hondurasen bera iritsi zen puntura eta uste dut horregatik pentsatuko zutela hiltzaileek bere bizitzari amaiera eman beharrean zeudela, bestela ezin zuten geldiarazi-eta. Ukiezin bihurtuta zegoen eta horregatik hil dute». Carrillo Bertha Caceresen iloba zen arren, arreba nagusi moduan ikusten zuen izeba: «Hondurasko presidente izatera iritsiko zen. Rigoberta Menchu Guatemalarentzat 1990eko hamarkadan izan zen neurrikoa edo garrantzia handiagokoa zen Hondurasentzat Bertita». Iaz "Nobel Berdea" eman ziotenean, galdetu zitzaion ea golardoak bere segurtasuna babesten lagunduko ote zuen: «Gobernua ingurumenaren eta lurraren aldeko ekintzaileen erailketak ohiko indarkeriarekin lotzen saiatzen ari da, baina herri eta giza mugimendu guztien borroka kriminalizatzea helburu duen politika baten aurrean gaude. Multinazionalen proiektuen hedapenak, gizartean gatazkak eragiteaz gain, giza eskubideen bortxaketa larriak ere ekartzen ditu. Baita erailketak ere. Nahiago nuke oker egongo banintz, baina uste dut borrokalarien aurkako jazarpenak gora egingo duela, behera egin beharrean». Buruargitasun tragikoa.